

A Comparative Study of Intellectual Property Rights in Art in Iran and India: Information and Education

Parisa Shad Qazvini¹ | Pinky Chadha²

1. Corresponding Author: Associate Professor, AlZahra University, Tehran, Iran, Email: shad@alzahra.ac.ir

2. PhD. In Art Studies, Postdoctoral researcher, AlZahra University, Tehran, Iran.

Article history: Received 17 August 2020;

Received in revised form 13 June 2022;

Accepted 14 June 2022

Abstract

Intellectual property rights (IPR), encourage the artists to make financial and spiritual benefits from their work. Many countries, have not been successful in protecting their artistic society regarding IPR. This article deals with comparatively studying the IPR, systems and their enforcement and execution in the artistic society. The major approaches are education and awareness in IPR. India and Iran have gone through common experiences over the past century, thus are comparable, and are selected as good cases here. The main question is: how the artists have been protected legally by their countries? And how are education and information comparable in the two countries. The research tool is questionnaire made by a five-point Likert scale; statistical population is visual artists aged 20 to 60 years in Iran and India, and made available to 120 people by sampling method, and data were analyzed using SPSS software version 25. To conclude, the two countries did not act the same, and India have had better management in enforcing the law through education and information. The awareness of the community and artists about IPR enables them to consider the artworks as a valuable commodity and to be sensitive to its importance and credibility.

Keywords: intellectual property right, copy right, visual arts, Iran, India

1. Introduction

The work of art is copied more than any other product in the world, and the lack of a protective law paves the way for forgers. Iran and India, due to similar developments in the political system in the last century, rewriting of legal and social systems, and all historical, indigenous, and cultural commonalities, are good examples for comparative comparison of the form and implementation of IPR, from the perspective of the artists and their concerns. What has been most effective in the present study are "information" and "education". The research questions are: 1- How did Iran and India, with almost identical local, cultural, social, and to some extent political backgrounds, cope with the proper implementation of IPR? And from the point of view of visual artists, what is their position concerning each other? What have been the effective or incomplete steps of these two countries in terms of training, information, and implementation of IPR?

1.1. Research method

The present research is applied in terms of purpose, and descriptive-analytical method, and data collection is a survey method. The research tool was a questionnaire, and its statistical population was visual artists aged 20 to 60 years in Iran and India, and 120 of them were available as a sample in the sampling method. The questions were designed with a Likert scale of 50 and the data were analyzed using SPSS software version 25. The questionnaire consists of two parts with descriptive and inferential indicators. In the first and descriptive part, the yes / no answers to the basic questions were

analyzed: experience of intellectual property infringement, having sufficient information to follow up on the defect, satisfaction with the performance of the Ministry of Culture / Intellectual Property Registry, knowledge of related global treaties, Experience of infringing the ownership of the work by individuals or organizations by mentioning the name and... In the inferential statistics section, using a univariate t-test, participants' views on the component of information and education and influenced by educational and non-educational factors, on the implementation of IPR in Iran and India were analyzed separately. Thus, according to the findings of the survey section, in the discussion section, the similarities and differences between the two countries in the mentioned field will be done in a comparative manner, which is also the main approach of the article.

2. Discussion

The “Law for the Protection of Authors, Writers and Artists” of 1348 (solar year) with 33 articles and 3 notes, and the Law for “the Translation and Reproduction of Books, Publications and Audio Works” of 1352, and its executive bylaw was approved in 2004. The Law for the Protection of Authors, Writers, and Artists in 1389 was amended in 12 articles in 1389 (Iranian solar year) and was approved by the Guardian Council. A review of international agreements on the intellectual property of literary works of art from the past to the present shows that Iran has joined some of them only in some cases (Parliamentary Research Center, 2003: 11-13).

The issue of copyright in India is governed by the 1957 Copyright Act. The 1957 copyright law was the first post-independence copyright law in India and has been amended six times since, with the last amendment in 2012 (Radakrishnan and Blasobermann, 2008, 9-10). According to the IPR Office in India, these laws require more legal recognition and protection. India, therefore, to be able to protect these rights, became a member of the World Copyright Organization, the Geneva Convention on the Registration of Audio-Visual Works (1992), WIPO on Copyright (1996), and WIPO on Performing Arts In general, and audio works (1996) has come and has always tried to adhere to them. India is a party to most important international conventions in the field of copyright, including the 1886 Convention, the 1952 Universal Copyright Convention, the TRIPS Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, and the WIPO Copyright Treaty. The Berne Convention was adopted in April 1928 (Puri and Visvantan, 2009, 13). Under this treaty, each member state must recognize the copyright of the artists of the other member states as their nationals. Also, although India is not a party to the 1961 Rome Convention, the mentioned copyright law is fully in line with this convention.

3. Conclusion

Features of IPR and its implementation methods in Iran and India from the perspective of artists, in the field of in-school education to postgraduate education, and general and specialized courses for the public and artists, raising awareness at the community level and encouraging the public Community and governmental and non-governmental organizations regarding cooperation and cooperation with art organizations and artists, informing about the existing laws at the community level and efficient and inefficient methods of informing, in order to give local laws in line with Adherence to international treaties and their continuous amendment and updating, cooperation between domestic governmental and non-governmental organizations on IPR compliance, information on the level of legal penalties and penalties for violators, joining or Non-adherence to international conventions was compared and compared in a confrontational manner, and after statistical analysis of educational and non-educational items from the perspective of artists, the importance of information and training indicators on them is very clear. Iran and India, despite all the similarities mentioned earlier, have had different practical results in these cases. And according to the results of the article, India has been more successful for the following reasons:

- A. Justification of artists for registering works and logical and non-emotional treatment of works produced: Artwork as an economic commodity
- B. Increasing the quality of the level of information regarding the approval and implementation of laws or executive offices to the community and artists
- C. Equal distribution of IPR registries throughout the country and information about the existence of equal government support in all states

- D. Allocating funds to IPR training at various levels, including schools, universities, professors, judges, lawyers, etc.
- H. Raising awareness about the crime of theft, and heavy fines for violators to increase public awareness
- I. Amending the periods of laws and coordinating them with the examples of the society, if necessary, provided that it does not deviate from the framework of the International Covenant on Civil and Political Rights
- J. Privatization, granting and supervising some responsibilities of the Ministry of Culture to associations and offices, and private and public bodies
- K. Improving the situation of mass media cooperation in informing about the functioning of legislative bodies and cultural programs to justify respect for IPR

Based on the research question which was: What is the position of Iran and India in terms of IPR support from the point of view of their artists, and how the level and manner of information and education has led to its success or failure in the field of IPR, as well as findings, the study showed that the country's macro-policies on "information" and "education" in the field of educational, political and social factors can make a difference in the success rate of countries with similar political, social and historical conditions in implementation of IPR is correct. Because India, despite all the political problems in international relations, has been able to compensate for the shortcomings of IPR implementation by investing in education and information. However, in Iran, the correct implementation of laws, albeit internally, is difficult due to the lack of information and education in this area. The achievements of such comparative studies can be instrumental in the field of better implementation of intellectual property rights, regardless of economic and political sanctions and international relations, in Iran.

4. References

- Bhatt S. R. (2018) Innovation and Intellectual Property Rights Law- an overview of the Indian Law, **IIMB Management review**, 30: 51-61
- Cornish, W. R. (1996). **Intellectual Property**. 3rd edition, London: Sweet and Maxwell
- Farahnakian, F. (2017). **Political Economy of Intellectual Property**, Essays in Iranian Law, Iran Newspaper, 19, January 1, pp 1-10
- Habiba, S., Haghghat, A. (2014). Economic Analysis of the Impact of Technological Advances on Transformation in the Field of Protection of Literary-Artistic Property and Related Laws, **Tahghighat-e Hoghooghi**, (65): 54-25
- Habiba, S., Shahbazi, M. (2017), A Theoretical Approach to the Acquisition of Intellectual Works, **Hoghoogh-e Khosoosi**, 14(1): 27-49
- Habiba, S., Shakeri, Z. (2013). sharing literary and artistic works; Challenges and Opportunities, **Bi-Quarterly Journal Danesh-e Hoghooghe Madani**, 2 (1): 1-11
- Harrison. N. (2014). **Appropriation Art and U.S. Intellectual Property Law Since 1976** (Dissertation), university of California, San Diego, <https://escholarship.org/uc/item/3b52j1cv> Downloaded July 2018.
- Jafari, A., Gholamali, A. (2021). Multilateralism; Challenges and Opportunities of Indian Foreign Policy in Interaction with International Law, **Subcontinent Researches**, 13(41): 47-68.
- Kumarage, T. (2010). **the Enforcement of Criminal Sanctions against Intellectual Property Rights' Infringement: Justification, Progression and Impediments in Developing Countries**, Aberdeen University
- Office of Cultural Studies of the Cultural Research Center of the Majles. (2003). **Intellectual Property in Iran and Investigation of the Consequences of Iran's Accession to the International Convention** (Copyright), <https://rc.majlis.ir/en/report/show/734104> Access Date 29/4 / 2019
- Panday. N., Dharni, K. H. (2014). **Intellectual Property Rights**, Delhi: PHI learning Private Limited.
- Parliamentary Research Center. (2016). **Law of the Sixth Five-Year Plan for Economic, Social and Cultural Development of the Islamic Republic of Iran (1300-1400)**, Deputy for Codification, Revision and Publication of Laws and Regulations, Legal Vice President, Tehran: Iran
- Puri, R. S., Viswanathan, A. (2009). **Practical Approach to Intellectual Property Rights**, New Delhi: IK International Publishing House.

Radnia, M. (1401). A Comparative Study of Business Quality in Iran and the Indian Subcontinent, **Subcontinent Researches**, 12(38): 29-48.

Radrakhrishnan, R., Balasubramanian, S. (2008). **Intellectual Property Rights: Texts and Cases**, New Delhi: Excel Books.

Tehran Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture, Deputy of Economic Studies. (2019). **Iran's Status in the International Property Law Index 2019**, Parliamentary Research Center, Tehran: Iran

The Office of Economic Studies (Business Environment Studies Group). (2019). **Assessing Iran's position in the International Property Rights Index in 2018 (focusing on institutions and transaction costs)**, Parliamentary Research Center, Tehran: Iran

www.ipindia.nic.in retrieved 16/5/2019

Cite this article Shad Qazvini, P., Chadha, P. (2024). A Comparative Study of Intellectual Property Rights in Art in Iran and India: Information and Education. *Journal of Subcontinent Researches*, 16(46), 99-118. DOI: [10.22111/jsr.2022.35408.2105](https://doi.org/10.22111/jsr.2022.35408.2105)

مطالعه تطبیقی حق مالکیت فکری اثر هنری در ایران و هند؛ اطلاع‌رسانی و آموزش

پریسا شاد قزوینی^۱ | پینکی چادها^۲

۱. دانشیار گروه نقاشی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران، ایمیل: shad@alzahra.ac.ir

۲. دکتری پژوهش هنر، محقق پسادکتری، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

چکیده

حق مالکیت فکری (Intellectual Property Rights/IPR)، به صاحبانش اجازه بهره‌وری از فعالیت‌هایشان را می‌دهد. این حق، سده‌ها مورد خوانش قرار گرفته، اما همیشه موفق نبوده است. این مقاله، با مطالعه تطبیقی حق مالکیت فکری هنرمندان ایران و هند، به مقایسه سطح آگاهی و اطلاع‌رسانی در دست‌بندی آموزشی و غیرآموزشی می‌پردازد. دو کشور، با تجربه تحولات نوین اجتماعی، مشابهت‌های فرهنگی، نتایج یکسانی در حوزه IPR نداشته‌اند. پرسش اصلی این است: هنرمندان دو کشور در مورد حمایت IPR در چه جایگاهی قرار دارند؟ سطح و نحوه اطلاع‌رسانی و آموزش چگونه موجب موفقیت یا عدم آن شده است؟ فرض آن است که تقویت اطلاع‌رسانی و آموزش، موجب تفاوت در موفقیت کشورها با شرایط مشابه می‌شود. مقاله تحلیلی-تطبیقی، جمع‌آوری داده‌ها به شیوه پیمایشی، ابزار پژوهش پرسشنامه و جامعه آماری هنرمندان تجسمی ۶۰-۲۰ ساله در ایران و هند است که به روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۲۰ نفر قرار داده شد. بنابر یافته‌ها، علی‌رغم مشابهت‌ها، دو کشور در حوزه IPR مشابه عمل نکرده و هند به‌واسطه آموزش و اطلاع‌رسانی، مدیریت بهتری در اجرای این قانون داشته است. آگاهی جامعه نسبت به IPR، باعث می‌شود اثر هنری به‌عنوان یک کالای ارزشمند قلمداد شود و مورد محافظت قانون قرارگیرد.

واژه‌های کلیدی: حق مالکیت فکری، کپی‌رایت، هنرهای تجسمی ایران، هنرهای تجسمی هند

۱- مقدمه

حق مالکیت فکری (IPR) یعنی توانایی قانونی برای جلوگیری از استفاده بی‌اجازه از دارایی. پیشرفت انسان به ظرفیت غریزی‌اش برای ابداع وابسته است. تولید ثروت در دنیای جدید درهم‌تنیده با مفهوم مالکیت فکری است. یکی از روش‌های استحکام‌بخشیدن به اقتصاد اطلاعات، در نظر گرفتن دانش و اطلاعات به‌مثابه کالای اقتصادی است (پاندی و دارنی، ۲۰۱۴: ۱-۲). همچنین جهانی‌شدن و شرایط ناشی از آن تغییرات گسترده‌ای در سیاست خارجی کشورهای جهان پدید آورده است. این مسئله به‌خصوص در میان قدرت‌های نوظهور در عرصه سیاست خارجی بسیار مؤثر بوده است (جعفری و غلامعلی، ۱۴۰۰: ۴۸). انواع مالکیت‌های فکری عبارت‌اند از: کپی‌رایت (کتاب، ترانه، فیلم و آثار هنری)، پتنت (ابداعات تجاری)، طرح‌های صنعتی، علائم تجاری و علائم و نشانه‌های جغرافیایی در مورد آثار ادبی و هنری، فرم و شیوه بیان اثر مورد حمایت قرار

مطالعات شبه‌قاره، دوره ۱۶، شماره ۴۶، ۱۴۰۳، صص ۹۹-۱۱۸.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۴

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۲۷

استناد: شاد قزوینی، پریسا؛ چادها، پینکی. (۱۴۰۳). مطالعه تطبیقی حق مالکیت فکری اثر هنری در ایران و هند؛ اطلاع‌رسانی و آموزش، مطالعات شبه‌قاره، ۱۶(۴۶)، ۹۹-۱۱۸.

DOI: [10.22111/jsr.2022.35408.2105](https://doi.org/10.22111/jsr.2022.35408.2105)

ناشر: دانشگاه سیستان و بلوچستان

© شاد قزوینی، پریسا؛ چادها، پینکی.

می‌گیرد. اثر مؤلف، از قضایای منطقی و فیزیکی کمتری به‌رمند است و در عوض از زیبایی‌شناسی و عناصر شخصیتی و احساسی بهره بیشتری می‌برد (حبیبی و شهبازی، ۱۳۹۶: ۳۴؛ کورنیش، ۱۹۹۶: ۷)؛ بنابراین IPR مجموعه‌ای از حقوق انحصاری مادی و معنوی است که به پدیدآورنده یک اثر، حقوقی نظیر تکثیر، تعدیل و انتشار می‌بخشد (حبیبی و حقیقت، ۱۳۹۳: ۳۵-۳۶).

۱-۱- بیان مسئله و سؤالات تحقیق

اثر هنری بیش از هر محصول دیگری مورد کپی‌برداری قرار می‌گیرد و نبود قانون حمایتی موجب جعل می‌شود. دولت‌ها دهه‌هاست IPR را به صورت ملی و بین‌المللی تعریف کرده و یکدیگر را موظف به اجرا و احترام بدان کرده‌اند. بسیاری پس از انعقاد موافقتنامه‌های برن، وایپو، تریپس و... به عضویت این پیمان‌نامه‌ها و سازمان‌ها درآمدند؛ اما کشورهای درحال توسعه، روند پیوستن به معاهدات بین‌المللی و اجرای صحیح و گسترده قوانین را به‌کندی می‌پیمایند. ایران و هند، به دلیل تحولات مشابه در نظام سیاسی در قرن گذشته، بازنویسی نظام‌های قانونی و اجتماعی و تمام مشترکات تاریخی، بومی و فرهنگی، نمونه‌های مناسبی برای مقایسه تطبیقی فرم و اجرای IPR، از دیدگاه هنرمندان هستند. آن‌ها از منظر رویارویی با تحریم‌های اقتصادی و سیاسی متفاوت هستند؛ اما جمیع مصادیق اجتماعی، اقتصادی و سیاسی‌شان، به دلیل پشتوانه‌های مشابه بومی، در اجرای IPR تأثیرگذار بوده‌اند و این شیوه برخورد دولت‌هاست که موجبات تفاوت در نتیجه را رقم زده است. آنچه در تحقیق حاضر بیش از سایر عوامل مهم بوده است، «اطلاع‌رسانی» و «آموزش» است. اطلاع‌رسانی و آموزش در راستای آگاهی‌بخشی در مورد کارکردهای قانون، قوانین تازه تصویب‌شده، جرم‌انگاری نقض IPR، تشویق به احترام به حقوق فکری از دوران مدرسه، تشویق هنرمندان به ثبت آثار، آموزش هنرمندان، سازمان‌ها و افراد در راستای پیگیری حق، به‌تنهایی قادر است بخش اعظمی از صحت اجرای قانون را عهده‌دار شود؛ مقایسه آماری ایران و هند در خصوص عوامل مرتبط با دو شاخص نامبرده بر اهمیت آن خواهد افزود؛ از این‌رو این مقاله با بررسی میزان درک و آگاهی هنرمندان جامعه تجسمی ایران و هند، در خصوص IPR، مشخص می‌کند که:

- ۱- ایران و هند با داشتن شرایط و پیشینه تقریباً یکسان بومی، فرهنگی، اجتماعی و تا حدی سیاسی چگونه از پس اجرای صحیح IPR برآمده‌اند؟ از دیدگاه هنرمندان تجسمی در چه جایگاهی نسبت به یکدیگر قرار دارند؟
- ۲- گام‌های مؤثر یا ناقص دو کشور در خصوص آموزش، اطلاع‌رسانی و اجرای IPR چگونه بوده است؟

۱-۲- اهداف و ضرورت تحقیق

نتایج مطالعه‌ای میدانی با هدف شناخت بهتر وضعیت از منظر هنرمندان تجسمی دو جامعه، مورد مقایسه و تحلیل قرار خواهد گرفت تا وضعیت دو کشور، فارغ از مسائل حقوقی در بطن جامعه هنری روشن شود. مهم‌ترین هدف پژوهش، تأثیر اطلاع‌رسانی و آموزش IPR در جامعه هنرهای تجسمی ایران و هند است. هدف فرعی نیز بیان اهمیت شاخص‌های فرعی و غیرحقوقی مؤثر بر اجرای صحیح IPR در جامعه ایران است که زخم‌خورده تحریم‌های اقتصادی و سیاسی است. این مقاله به شناخت IPR از منظر هنرمندان و دغدغه‌هایشان پرداخته است و به هیچ عنوان قصد ورود به حوزه‌های حقوقی را ندارد.

۱-۳- روش تفصیلی تحقیق

پژوهش به‌لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی و جمع‌آوری داده‌ها پیمایشی است. ابزار پژوهش پرسشنامه و توسط محققان طراحی شده است. جامعه آماری هنرمندان تجسمی ۲۰ تا ۶۰ ساله ایران و هند بوده‌اند و در روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۲۰ نفر به‌عنوان نمونه قرار گرفته است. پرسش‌ها با طیف پنج‌تایی لیکرت طراحی شده و داده‌های آن به کمک نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ مورد تحلیل قرار گرفتند. پرسشنامه شامل دو بخش با شاخص‌های توصیفی و

استنباطی است. در بخش توصیفی پاسخ‌های بلی/خیر به سؤالات پایه‌ای ذیل مورد تحلیل قرار گرفتند: ۱- تجربه نقض IPR، ۲- داشتن اطلاعات کافی برای پیگیری نقصان، ۳- رضایت از عملکرد وزارت فرهنگ/دفتر ثبت IPR، ۴- اطلاع از معاهدات جهانی مرتبط، ۵- تجربه نقض IPR از سوی اشخاص یا سازمان‌ها با ذکر نام، ۶- ثبت آثار در دفتر IPR، ۷- علت ثبت نکردن IPR. سؤالات به گونه‌ای طراحی شدند که پاسخ‌ها تفاوت دو جامعه هنری ایران و هند را در خصوص شیوه‌های اجرایی دفتر ثبت آثار مشخص کند؛ اما از آنجا که گویه‌های متعددی بر این شیوه‌های اجرایی حاکم است، در بخش آمار استنباطی با استفاده از آزمون تی تک‌متغیره، دیدگاه شرکت‌کنندگان در خصوص اطلاع‌رسانی و آموزش و متأثر از عوامل آموزشی و غیر آموزشی، بر اجرای IPR در ایران و هند به تفکیک مورد تحلیل قرار گرفت. گویه‌های مورد سؤال، پاسخ‌هایی در طیف پنج‌تایی لیکرت را شامل می‌شد: ۱- سختگیری وزارت فرهنگ در باب آگاهی و آموزش هنرمندان برای ثبت اجباری اثر و برخورد غیراحساسی با اثر تولیدشده به‌عنوان کالای اقتصادی، ۲- کیفیت سطح اطلاع‌رسانی در خصوص تصویب قانون، نحوه اجرا توسط دفاتر مجری، جامعه، هنرمندان، ۳- آگاهی سازمان‌های دولتی/غیردولتی در خصوص همکاری با سازمان‌های هنری و هنرمندان در اجرای IPR، ۴- آگاهی نسبت به جرم دزدی، ۵- اطلاع‌رسانی در باب قوانین تصویب‌شده و نحوه اجرای آن توسط سازمان‌های قانونگذار و مجری، ۶- آموزش در سطح مدارس و دانشگاه‌ها، سازمان‌های قانونگذار و مجری، ارزیابان دفتر ثبت، سازمان‌های دولتی/غیردولتی (صرف‌نظر از نوع کار) توده جامعه، اصناف هنرمندان، ۷- اصلاح دوره‌ای قوانین در راستای مصادیق جامعه در صورت لزوم، ۸- وضعیت همکاری رسانه‌های جمعی و اطلاع‌رسانی از قانونگذاری و برنامه‌های فرهنگی در خصوص توجیه احترام به IPR، ۹- تخصیص بودجه به آموزش در سطوح مختلف، ۱۰- پخش یکسان دفاتر حقوقی و دادگاه‌های تخصصی، ۱۱- مافیای بازار هنر، ۱۲- اعتماد هنرمندان به قانون، ۱۳- جریمه‌ها و تنبیهات مناسب برای ناقضان، ۱۴- داشتن اطلاعات در مورد پیوستن کشور به معاهدات بین‌المللی، ۱۵- به‌روزرسانی قوانین، ۱۶- تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و نبود امکان خرید حق نشر. میانگین نظری در این بخش ۳ و میانگین تجربی کمتر یا بیشتر از ۳ نشانه کیفیت ضعیف یا قوی گویه است. بدین ترتیب بنابر یافته‌های پیمایشی، در بخش بحث مشابهت‌ها و افتراقات دو کشور به شیوه تطبیقی صورت خواهد گرفت.

۱-۴- پیشینه تحقیق

پژوهش‌هایی که در ایران انجام شده، اغلب به موارد حقوقی و ضرورت‌های اجرای قوانین پرداخته‌اند. در خصوص پژوهش‌های داخلی، حبیب و فخاری (۱۳۹۵) و همچنین حبیب و حقیقت (۱۳۹۳) به مصادیق قانون و نحوه به‌کارگیری آن در خصوص محصولات ادبی-هنری پرداخته‌اند؛ اما این مقالات تخصصاً توسط حقوق‌دانان و در قالب متون حقوقی به طبع رسیده است. حبیب و همچنین با شاکری (۱۳۹۲) به وضعیت انحصاری حقوق هنرمندان و تجاوز به حقوق انحصاری آن‌ها پرداخته، اما این دو نیز از منظر حقوق و استثنائات قانون به مباحث پرداخته و اشاره‌ای به جایگاه IPR در جامعه هنرمندان تجسمی نکرده‌اند. در حوزه مطالعات خارجی بهات (۲۰۱۸) به وجوه حقوقی IPR و شیوه‌های قانونگذاری آن در هند پرداخته و ایضاً اشاره‌ای به جایگاه آن نزد هنرمندان جامعه تجسمی نداشته است. پژوهش ناتانیل کری هریسون (۲۰۱۴) به IPR در آثار تجسمی پست‌مدرن پرداخته و توضیحی بر شیوه‌های اجرایی در کشورهای در حال توسعه داده نشده است. توشارا کوماراژ (۲۰۱۰)، به موانع خارجی همچون تحریم‌ها در روند اجرای IPR در کشورهای در حال توسعه و چگونگی پایبندی به قوانین در چارچوب بین‌المللی پرداخته است؛ حال آنکه از جمله مشکلات کشورهایی چون ایران اساساً نپیوستن به معاهدات جهانی است. از آنجاکه در هیچ‌کدام از منابع، مستندات در باب آگاهی جامعه هنرمندان و اطلاع‌رسانی و آموزش در حوزه IPR منتشر نشده است، پژوهش حاضر به کمک تحقیق میدانی رفرنس‌های موردنیاز را تولید کرده و اجرای IPR را از

منظر هنرمندان تجسمی دو کشور بررسی کرده است. آنچه پژوهشگران حاضر در پی آنند، ارائه راهکار به کشورهایمانند ایران است تا بتوانند هرچند به صورت داخلی، با قوانینی مناسب به حمایت فکری از آثار تجسمی بپردازند.

۲- حق مالکیت فکری اثر هنری در ایران: وضعیت امروز

ایران از دیرباز در تکاپوی تدوین قوانین مرتبط و پیوستن به معاهدات بین‌المللی بوده است که در این بخش به مهم‌ترین آن‌ها پرداخته خواهد شد: قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ۱۳۴۸ با ۳۳ ماده و ۳ تبصره، قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی ۱۳۵۲، و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۸۳. قانون حمایت از مصنفان، مؤلفان و هنرمندان نیز در ۱۳۸۹ در ۱۲ ماده اصلاح شد و به تصویب شورای نگهبان رسید. مروری بر موافقت‌نامه‌های بین‌المللی با موضوع مالکیت فکری آثار ادبی هنری، از گذشته تاکنون (جدول ۱)، نشانگر آن است که ایران تنها در مواردی به برخی از آن‌ها پیوسته است (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۲: ۱۱-۱۳).

جدول ۱. معاهدات بین‌المللی در خصوص حق مالکیت فکری آثار هنری ادبی

وضعیت ایران	معاهدات بین‌المللی در خصوص حق مالکیت فکری آثار هنری ادبی
امضا نکرده است	کنوانسیون برن در سال ۱۸۸۶، در مورد حمایت از مالکیت ادبی-هنری
نپیوسته است	کنوانسیون رم سال ۱۹۶۱
امضاشده به سال ۱۹۷۱	قرارداد ثبت انحصاری صداها در پاریس به منظور جلوگیری از تکثیر غیرقانونی صفحات موسیقی و صدا
امضاشده به سال ۱۹۷۱	کنوانسیون جهانی حق مؤلف، قرارداد پاریس
در ۲۰۰۲ به این سازمان پیوسته ولی تنها تعدادی از پیمان‌نامه‌های آن را پذیرفته	سازمان جهانی مالکیت فکری وایپو
عضو نیست	سازمان تجارت جهانی (به منظور بهره‌مندی از مشاوران حقوقی، فنی، کمک‌های مالی و آموزشی جهانی)
عضو نیست	سازمان کپی‌رایت
عضو نیست	موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری یا تریپس

مأخذ: نویسندگان

در ۱۳۹۰ پیش‌نویس لایحه جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی-هنری و حقوق مرتبط از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد به دولت تقدیم شد تا در صورت تصویب، جایگزین قانون فعلی حق مؤلف شود. این لایحه که تاکنون به تصویب نرسیده، در مورد انطباق IPR در ایران با استانداردهای بین‌المللی و بومی‌سازی آن‌ها بود. گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت (IPIR) نشان می‌دهد که ایران در ۲۰۱۹ با اخذ ۴/۵۷۸ امتیاز از ۱۰، رتبه ۱۰۳ را در ۱۲۹ کشور، و رتبه ۱۲ را میان ۱۵ کشور خاورمیانه و شمال آفریقا داشته است. لازم به ذکر است این روند نزولی در پی روندی صعودی که در ۲۰۱۵ پیش گرفته بود، آمده است. بنابر تحلیل این گزارش که توسط اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی چاپ شده، ایران در زیرشاخص حق نشر و تکثیر و زیرشاخص حمایت از IPR در محدوده امتیاز پایینی قرار داشته و نسبت به ۲۰۱۸ تضعیف شده است. ایران

همچنین در میان ۱۸ کشور سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ در جایگاه ۱۴ قرار دارد. ایران در شاخص ۲۰۱۹ نسبت به سال قبل ۱۲ رتبه نزول کرده و از رتبه ۹۱ در ۲۰۱۸ به ۱۰۳ رسیده است (وضعیت ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در ۲۰۱۹، ۱۳۹۸: ۱۲-۱۵). این در حالی است که به موجب بند الف ماده ۲۲ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۹۶-۱۴۰۰)، دولت مکلف شده در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز را به سوم ارتقا دهد و هر سال ۲۰ درصد از این هدف محقق شود (قانون برنامه پنج ساله ششم، ۱۳۹۵: ۲۹). یکی از نماگرهای مقوم این شاخص، نماگر IPR است که علاوه بر داشتن یک مؤلفه برآمده از میزان «ادراک از حمایت از مالکیت فکری»، دو مؤلفه دیگر در باب حمایت از دو شکل اصلی IPR، حق ثبت اختراع و حق نشر و تکثیر یا حقوق مالکیت ادبی-هنری از دو منظر قانونی و عملی نیز دارد. امتیاز ایران در نماگر IPR در ۲۰۱۹ با ۴/۳ درصد افت نسبت به ۲۰۱۸، به رقم ۴/۴ کاهش یافته است که دلیل آن را می‌توان کاهش در تمامی زیرشاخص‌های این رکن عنوان کرد. در نماگر IPR از حیث مؤلفه «ادراک از حمایت از IPR» در ۲۰۱۹ نسبت به ۲۰۱۸ تضعیف شده و از حیث رتبه در وضعیت بدتری نسبت به ۲۰۱۸ برخوردار بوده‌اند (فرحناکیان، ۱۳۹۸: ۴-۱۰). میزان سرقت فکری در بخش IPR، یک نماگر مهم در کارآمدی ضمانت اجرای IPR در یک کشور است. منبع داده‌های انتخابی برای مؤلفه حق نشر و تکثیر یا حمایت از IPR، از پیمایش نرم‌افزار جهانی «بی.اس.ای» است. شکاف رعایت قانون در این مؤلفه به معنای برآورد حجم و ارزش نرم‌افزار غیرمجازی است که روی رایانه‌های شخصی نصب می‌شود که خود نگرش‌ها و رفتارهای مرتبط با مجوزدهی نرم‌افزار و IPR مرتبط با فناوری‌های نوظهور را آشکار می‌سازد. همین اضافه‌شدن پیچیدگی ذاتی IPR مرتبط با نرم‌افزارها و فناوری نوظهور به شناسایی مشروط حقوق مالکیت ادبی-هنری ذی‌نفعان خارجی، سبب شده است تا اساساً در قسمت مربوط به مؤلفه حق نشر و تکثیر یا حقوق مالکیت ادبی-هنری، امتیاز ایران در این ارزیابی درج نشود (ارزیابی جایگاه ایران در شاخص بین‌المللی در ۲۰۱۸، ۱۳۹۸: ۲۵).

رتبه نزولی ایران در میان ۱۲۹ کشور در مؤلفه «ادراک حمایت از IPR» از نماگر «حقوق مالکیت فکری» بدترین رتبه ایران در میان مؤلفه‌های شاخص بین‌المللی IPR است. در رابطه با اخذ این رتبه، مشکل کمتر به نبودن قوانین مربوط به شناسایی IPR برمی‌گردد و بیشتر به ضعف اجرایی در حمایت از دارنده این حقوق. در هنگام شناسایی حقوق ناشی از اجرای IPR، ماهیت این حقوق به گونه‌ای است که ذی‌حق شدن و اثبات نقض آن‌ها در مقایسه با سایر حقوق، به دلیل عدم تعیین آن‌ها دشوار می‌نماید؛ مثلاً در کپی‌رایت، در بیشتر موارد مشکل اصلی از امکان ذی‌حق شدن این اموال نیست؛ بلکه مسئله اصلی در «کیفی بودن» اثبات ذی‌حق شدن و اثبات نقض این حقوق توسط دیگران است (فرحناکیان، ۱۳۹۸: ۴-۱۰). بنابر گزارش‌های موجود ۹ سال گذشته، ایران همواره در ۲۰ درصد پایینی ۱۲۹ کشور قرار داشته و میانگین امتیازش در مقیاس ۰ تا ۱۰، عدد ۴/۳۰ و از میانگین جهانی پایین‌تر بوده است. امتیاز ایران در طی ۳ سال گذشته با افزایش همراه بوده است. این در حالی است که در نماگر حمایت از IPR، ذیل زیرشاخص حمایت از حق نشر و تکثیر در ایران، در تمامی گزارش‌های موجود، هیچ‌گونه داده‌ای درج نمی‌شود (ارزیابی جایگاه ایران در شاخص ۲۰۱۸، ۱۳۹۸: ۲۹-۳۴). این در حالی است که یک محیط کلان اقتصادی مساعد، حکومت‌داری خوب، نهادهای کارآمد، ثبات سیاسی و زیرساخت‌های محکم اقتصادی و اجتماعی، تأثیر قابل توجهی در درک کارآفرینان (در اینجا هنرآفرینان) دارد و موجب می‌شود آن‌ها در جاتی از ریسک را تقبل کنند و تشویق شوند (رادنیا، ۱۳۹۹: ۳۰).

۳- حق مالکیت فکری اثر هنری در هند: وضعیت امروز

موضوع کپی‌رایت در هند را «قانون کپی‌رایت ۱۹۵۷» هدایت می‌کند. قانون کپی‌رایت ۱۹۵۷ اولین قانون کپی‌رایت پس از استقلال بود و از آن پس شش بار اصلاح شد و آخرین تغییرات آن در ۲۰۱۲ صورت پذیرفت (راداگریشنان و بلاسورمین،

۲۰۰۸: ۹-۱۰). هند، به‌منظور توانمندی در حمایت از این حقوق، به عضویت سازمان جهانی کپی‌رایت، معاهده ژنو در باب ثبت آثار سمعی-بصری (۱۹۹۲)، وایپو در خصوص حق کپی‌رایت (۱۹۹۶) و وایپو در بخش هنر اجرا و آثار صوتی (۱۹۹۶) درآمده است. هند عضو اکثر کنوانسیون‌های مهم بین‌المللی حاکم بر حوزه کپی‌رایت، از جمله کنوانسیون ۱۸۸۶، کنوانسیون کپی‌رایت جهانی ۱۹۵۲ و توافقنامه تجارت جنبه‌های مربوط به حقوق مالکیت فکری تریپس و معاهده کپی‌رایت وایپو وی.سی.تی، کنوانسیون برن ۱۹۲۸ است (پوری و ویسوانتان، ۲۰۰۹: ۱۳). ذیل این معاهده، هر یک از کشورهای عضو می‌باید حق نشر هنرمندان دیگر کشورهای عضو را همانند تبعه خود به رسمیت بشناسند. همچنین، هند عضو کنوانسیون رم ۱۹۶۱ نیست؛ اما قانون کپی‌رایت نام‌برده به‌صورت کامل با این کنوانسیون هماهنگ است. هند برای اولین بار قانون ملی حمایت از IPR، مطابق با دور گفت‌وگوهای حول توسعه در دوحه و موافقت‌نامه تریپس در ۲۰۱۶ با شعار «هند خلاق، هند نوآور» را در هفت بخش مکمل مورد تصویب قرار داد. از مهم‌ترین اقدامات هند در راستای بهبود وضعیت کشور در شاخص جهانی، تصویب سیاست ملی IPR در ۲۰۱۶ است که به‌منظور ارتقا و تقویت سیستم و تشویق برای نوآوری و دستیابی به اهداف توسعه صنعتی و اقتصادی، صورت پذیرفت. در این راستا اداره IPR هند مترصد اجرای این سند ملی و تسریع دسترسی به اهداف آن از جمله تقویت و بهبود مدیریت دارایی‌های فکری، افزایش نیروی انسانی، آموزش آن‌ها، افزایش کارایی و یکنواختی در ارزیابی و پردازش پرونده‌های ارسالی، ارائه چارچوب متعادل و شفاف IP، انتشار مرتب اطلاعات، همکاری‌های بین‌المللی و افزایش سطح آگاهی عمومی در خصوص IPR است (گزارش سالانه مالکیت فکری ۲۰۱۷-۲۰۱۸: ۳-۱۰). افراد پس از بهره‌مندی از خدمات مشاوره حقوقی دفاتر ثبت، قادرند پرونده خود را به‌صورت برخط یا تلفنی و ویدئو کنفرانس برای مشاوره، به ثبت رسانند و مطمئن باشند بلافاصله توسط دفتر در دادگاه عالی قابل پیگیری خواهد بود. این سند جدید توانسته است اداره IPR را وادار به افزایش سرعت در ثبت آثار کند؛ تاجایی که در بازه ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۸، ۳۴۳۸۸ پرونده مورد بررسی قرار گرفته و ۱۹۹۹۷ عدد ثبت شده است (۴۵۶ درصد افزایش نسبت به ۲۰۱۵-۲۰۱۶) و این درحالی است که به موجب قوانین جدید هر فایل باید در طول یک ماه بررسی و ثبت شود (در ۲۰۱۷ این مدت ۱۳ ماه بود). بنابر گزارش سالانه این سازمان، تعداد موارد بررسی و ثبت شده نسبت به ۲۰۱۶-۲۰۱۷ حدود پنج برابر افزایش داشته است (همان: ۷۹)؛ این بدان معناست که سند ملی توسعه ۲۰۱۶، با جدیت توسط سازمان‌های ذی‌ربط در حال پیگیری است و اتوماسیون فرایند ثبت و کارشناسی موجب پیشرفت سریع‌تر چشم‌انداز نام‌برده است. ارتباط نزدیک با ارزیابان و متقاضیان به کمک نرم‌افزارهای موبایلی، بخش سؤال و جواب برخط تارنمای دفتر و غیره، از اقدامات بهبودبخش این حوزه است (www.ipindia.nic.in (retrieved 16th May, 2019).

از ۱۹۵۰ با گذر زمان، به‌نظر می‌رسد کنترل مداوم سازمان‌ها و افراد در الزام به پای‌بندی به معاهدات بین‌المللی، باعث شده قانونگذاران، وکلا، دفاتر و سازمان‌ها دانش بهتری نسبت به IPR یابند و جوانان پای‌بندی بهتری نسبت به آن نشان دهند. این رشد در آگاهی می‌تواند به‌دلیل تأسیس دفاتر قانونی متعدد ثبت IPR و پیگیری آن و همچنین دوره‌های آموزشی در دهه اخیر توسط سازمان‌ها، گالری‌ها، پلتفرم‌ها در خصوص آگاهی‌بخشی و همچنین حمایت‌های دیوان عالی و دادگاه‌های ایالتی از هنرمندان و توسعه آموزش باشد. وظیفه مؤسسه ملی مدیریت حق مالکیت فکری راجیو گاندی وابسته به اداره IPR و ذیل وزارت بازرگانی و صنعت، برگزاری دوره‌های آموزشی در راستای بالابردن سطح آگاهی شامل پتنت‌ها، طرح‌ها، علائم تجاری و کپی‌رایت است (پوری و واسواتن، ۲۰۰۹: ۱۳-۱۵). این مؤسسه در حال حاضر مشغول آموزش کارشناسان و مدیران حوزه IPR، دانشگاه‌ها، دانشمندان و دانشجویان تحقیق و توسعه، مراجع قانونی، مؤسسه‌های آموزشی، سرمایه‌گذاران و عموم مردم، البته همگام با سند ملی ۲۰۱۶ و استانداردهای بین‌المللی است (گزارش سالانه مالکیت فکری ۲۰۱۷-۲۰۱۸: ۹۱). این سازمان در ۲۰۱۸ حدود ۹۴ برنامه به‌صورت پولی یا رایگان، برگزار کرد. بنابر گزارش سالانه مالکیت فکری ۲۰۱۷-۲۰۱۸، منفعت

مالی این سازمان در این سال از منبع آموزش سه میلیون و از انواع ثبت و ارزیابی ۱۰۷ میلیون دلار بوده است؛ درحالی‌که این سود در گزارش سال ۲۰۱۶-۲۰۱۷ حدود ۸۵ میلیون دلار بوده است (همان). این افزایش ۲۷ درصدی نشان از رشد این دفتر در حوزه تخصصی خود و درآمدزایی به‌عنوان یک سازمان دولتی دارد. در این خصوص اداراتی یکپارچه در دهلی، کلکته، چنایی و مومبای نیز تأسیس شد تا علاوه بر ثبت، به وظیفه آموزش عمومی در حوزه توسعه زیرساخت‌های IPR بپردازد؛ به‌عنوان مثال در برنامه پنج‌ساله دهم دولت، بودجه‌ای ۲۲ میلیون دلاری برای آموزش IPR تخصیص داده شد. این برنامه اهدافی چون توسعه زیرساخت‌ها، کامپیوتری‌کردن، توسعه منابع انسانی، آموزش و افزایش آگاهی را که پیش‌تر بدان اشاره شد، به همراه داشته است (راداکریشن و بلاسوبرمنین، ۲۰۰۸: ۱۳). از دیگر موارد حائز اهمیت در امر آموزش، توجیه هنرمندان و عموم جامعه در خصوص مبحث «اثر هنری به مثابه کالای اقتصادی» است. بنابر تجربیات جامعه‌شناسانه، افراد در برابر کالا و محصول، رفتار اقتصادی و منطقی از خود بروز می‌دهند. هند این فرایند را از هنرمندان آغاز می‌کند؛ بدین ترتیب که تنها هنرمندانی اجازه خرید و فروش آثار و شرکت در حراجی‌ها را دارند که کارگاه‌شان به مثابه بنگاه اقتصادی و کارگاه تولیدی مورد ثبت قانونی قرار گرفته باشد (همان: ۱۲). در چنین شرایطی هنرمند اثر خود را کالایی قابل خرید و فروش در نظر گرفته و برای حفظ حق مالکیتش نیز کوشا خواهد بود. به این ترتیب هند توانسته است در ۲۰۱۹، با صعودی ۸ پله‌ای نسبت به ۲۰۱۸، جایگاه ۵۵ در «شاخص IPR ۲۰۱۹» را به خود اختصاص دهد.

۴- یافته‌ها و تحلیل داده‌ها

داده‌های به‌دست‌آمده از اجرای پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و به کمک نرم‌افزار SPSS، ورژن ۲۵ مورد تحلیل قرار گرفت. در این بخش جداول حاصل از آمار توصیفی و نتایج تحلیل آماری با استفاده از آزمون مقایسه میانگین‌ها (تی تک‌متغیره، تی مستقل و آزمون همبستگی) آورده شده است.

تحلیل داده‌ها: شاخص‌های توصیفی براساس ویژگی فردی خالق اثر

جنسیت، بازه سنی و محل زندگی جامعه آماری در جدول ۲ مورد تحلیل قرار گرفته است. همان‌طور که پیداست، بیشترین درصدها مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال (۴۵/۸) و جنسیت زن (۵۳/۳) است. همچنین تعداد نمونه جمع‌آوری‌شده از هند و ایران به تعداد یکسان بوده است.

جدول ۲- مقادیر فراوانی مشخصه‌های شرکت‌کنندگان در پژوهش

مشخصه	طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
گروه سنی	۲۰ تا ۳۰ سال	۵۴	۴۵
	۳۰ تا ۴۰ سال	۵۵	۴۵.۵
	۴۰ سال به بالا	۱۱	۹.۲
جنسیت	زن	۶۴	۵۳.۳
	مرد	۵۶	۴۶.۷
محل زندگی	ایران	۶۰	۵۰
	هند	۶۰	۵۰

ماخذ: نویسندگان

در جدول ۳ مقادیر فراوانی پاسخ شرکت‌کنندگان ایرانی در پژوهش به هر یک از سؤالات پرسشنامه که در بخش روش‌شناسی تشریح شد، آمده است.

جدول ۳- مقادیر فراوانی مربوط به پاسخ‌های شرکت‌کنندگان ایرانی در پژوهش

درصد فراوانی	فراوانی	گزینه	سؤال
۸۶/۷	۵۲	بلی	۱- تجربه نقض مالکیت فکری آثار خود از سوی دیگران
۱۳/۳	۸	خیر	
۰۰	۰	بلی	۲- داشتن اطلاعات کافی برای پیگیری نقض IPR آثارتان
۱۰۰/۰۰	۶۰	خیر	
۰۰	۰	بلی	۳- رضایت از عملکرد وزارت ارشاد/دفتر ثبت مالکیت آثار
۱۰۰/۰۰	۶۰	خیر	
۱۵/۰	۹	بلی	۴- اطلاع از معاهدات جهانی ایران در خصوص IPR آثار
۸۵/۰	۵۱	خیر	
۰۰	۰	گالری و گالری‌دار	۵- تجربه نقض IPR اثر شما از سوی کدام اشخاص یا سازمان‌ها
۳۱/۷	۱۹	دیگر هنرمندان	
۳۱/۷	۱۹	هنرآموزان	
۰	۰	کپی‌کاران اینترنتی	
۲۰/۰	۱۲	حراج‌ها و حراجی‌داران	
۳/۲	۲	ارگان‌های دولتی	
۰۰	۰	ارگان‌های خصوصی	
۰	۰	ناشران	
۳/۲	۲	خریداران آثار	
۱۰/۰۰	۶	سایر	
۳۱/۷	۱۹	بلی	۶- ثبت آثار خود دفتر IPR وزارت ارشاد
۶۸/۳	۴۱	خیر	
۴۱/۷	۲۵	عدم اطلاع	۷- علت ثبت نکردن مالکیت اثر در دفتر ثبت مالکیت وزارت ارشاد
۱۲/۳	۸	صحیح نبودن شیوه ثبت	
۱۰/۰	۶	ناآگاهی از مکان پیگیری نقصان	
۳/۳	۲	عدم اعتقاد به این کار	

مأخذ: نویسندگان

بنابر جدول ۳، بیشترین درصد پاسخ به سؤال اول گزینه بلی با (۸۶/۷ درصد) است. در خصوص سؤال دوم بیشترین پاسخ گزینه خیر با (۱۰۰/۰۰ درصد) است. بیشترین پاسخ به سؤال سوم گزینه خیر با (۱۰۰/۰۰ درصد) است و در خصوص سؤال چهارم بیشترین پاسخ مربوط به گزینه خیر با (۸۵/۰۰ درصد) است. در مورد سؤال پنجم بیشترین پاسخ مربوط به گزینه دیگر هنرمندان و هنرآموزان هر یک با (۳۱/۷ درصد) است. در پاسخ به سؤال ششم بیشترین فراوانی مربوط به گزینه خیر با (۶۸/۳ درصد) و نهایتاً فراوانی پاسخ عدم‌اطلاع با (۴۱/۷ درصد) بیشترین پاسخ به سؤال هفتم بوده است. این یعنی هنرمندان ایرانی در مجموع نسبت به کارکرد اداره ثبت آثار وزارت ارشاد و رویکرد گالری‌داران، رضایت نداشته‌اند؛ در مورد مالکیت فکری و شیوه اجرایی آن، ثبت آثار خود و حفظ حقوق دیگر هنرمندان آگاهی لازم را ندارند؛ نسبت به ثبت آثار خود بی‌میل‌اند و نزدیک به ۹۰ درصدشان مورد نقض قانون قرار گرفته‌اند. در جدول ۴ مقادیر فراوانی پاسخ شرکت‌کنندگان هندی در پژوهش به سؤالات پیشین آمده است:

جدول ۴- مقادیر فراوانی مربوط به پاسخ‌های شرکت‌کنندگان هندی در پژوهش

سؤال	گزینه	فراوانی	درصد فراوانی
۱- تجربه نقض مالکیت فکری آثار از سوی دیگران	بلی	۳۶	۶۰/۰۰
	خیر	۲۴	۴۰/۰۰
۲- داشتن اطلاعات کافی برای پیگیری نقض IPR	بلی	۴۸	۸۰/۰۰
	خیر	۱۲	۲۰/۰۰
۳- رضایت از عملکرد وزارت فرهنگ/دفاتر ثبت IPR	بلی	۵۴	۹۰/۰۰
	خیر	۶	۱۰/۰۰
۴- تجربه نقض قانون در خصوص مالکیت اثر شما از سوی کدام اشخاص یا سازمان‌ها	گالری و گالری‌دار	۶	۱۰/۰۰
	دیگر هنرمندان	۶	۱۰/۰۰
	هنرآموزان	۱۸	۳۰/۰۰
	کپی‌کاران اینترنتی	۰	۰
	حراج‌ها و حراجی‌داران	۶	۱۰/۰۰
	ارگان‌های دولتی	۱۲	۲۰/۰۰
	ارگان‌های خصوصی	۰	۰
	ناشران	۰	۰
	خریداران آثار	۰	۰
	سایر	۱۲	۳۰/۰۰
۵- ثبت آثار خود دفاتر IPR	بلی	۴۸	۸۰/۰۰
	خیر	۱۲	۲۰/۰۰
۶- علت ثبت نکردن مالکیت اثر در دفتر ثبت IPR	عدم اطلاع	۰	۰
	صحیح نبودن شیوه ثبت	۰	۰
	ناآگاهی از مکان پیگیری نقصان	۰	۰
	عدم اعتقاد به این کار	۶	۱۰۰/۰۰

مأخذ: نویسندگان

بنابر جدول ۴، بیشترین درصد پاسخ به سؤال اول گزینه بلی با (۶۰/۰۰) درصد است. در خصوص سؤال دوم بیشترین پاسخ گزینه بلی با (۸۰/۰۰) درصد است. بیشترین پاسخ به سؤال سوم گزینه بلی با (۹۰/۰۰) درصد است و در خصوص سؤال چهارم بیشترین پاسخ مربوط به گزینه هنرآموزان (۳۰/۰۰) درصد است. در پاسخ به سؤال پنجم بیشترین فراوانی مربوط به گزینه بلی با (۸۰/۰۰) بوده و نهایتاً فراوانی پاسخ عدم اعتقاد به این کار با (۱۰۰/۰۰) درصد بیشترین پاسخ به سؤال ششم بوده است. این بدین معنی است که اغلب هنرمندان هندی آثار خود را ثبت کرده‌اند، از کارکرد اداره ثبت آثار رضایت دارند و اطلاعات کافی نسبت به بحث مربوط و پیگیری آثار را دارند.

تحلیل یافته‌ها: شاخص‌های استنباطی

در ادامه با استفاده از آزمون تی تک‌متغیره، دیدگاه شرکت‌کنندگان در خصوص مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش مؤثر و عوامل آموزشی، بر اجرای IPR در ایران و هند به تفکیک در جداول ۵ و ۶ آورده شده است:

جدول ۵- نتایج آزمون تی تک‌متغیره برای گویه‌های مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش تأثیرگذار بر اجرای IPR در ایران

گویه‌ها	میانگین نظری	میانگین تجربی	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
۱- وزارت فرهنگ در باب آگاهی و آموزش هنرمندان برای ثبت اجباری اثر هنری و برخورد منطقی و غیراحساسی با اثر تولیدشده به‌عنوان کالای اقتصادی قوانینی اتخاذ کرده و سختگیری می‌کند.	۳	۱/۲۰	۰/۴۰۳	-۴/۵۶	۰/۰۰
۲- کیفیت سطح اطلاع‌رسانی در خصوص تصویب قانون و نحوه اجرای قانون توسط دفاتر مجری، جامعه، هنرمندان.	۳	۱/۳۲	۰/۵۳۷	-۴/۳۰	۰/۰۰
۳- آگاهی سازمان‌های دولتی و غیردولتی در خصوص همکاری با سازمان‌های هنری و هنرمندان در خصوص اجرای قوانین IPR در کشور.	۳	۱/۳۳	۰/۵۴۲	-۳/۸۱	۰/۰۰
۴- آگاهی نسبت به جرم دزدی فکری و در نظر گرفتن جریمه‌های سنگین نقدی برای ناقضان کپی‌رایت و اجرای آن به‌منظور بالابردن سطح آگاهی عمومی در رابطه با سرقت فکری در کشور شما در چه سطحی است؟	۳	۲/۱۵	۰/۷۷۷	-۸/۴۷	۰/۰۰
۵- اطلاع‌رسانی در باب قوانین تصویب‌شده و نحوه اجرای آن، توسط سازمان‌های قانونگذار و مجری در کشور شما صورت می‌گیرد؟	۳	۱/۱۸	۰/۳۹۰	-۶/۰۶	۰/۰۰
۶- آموزش و افزایش سطح آگاهی، در سطح مدارس و دانشگاه‌ها، سازمان‌های مادر قانونگذار، سازمان‌های مجری IPR، ارزیابان دفاتر ثبت IPR، اداره‌ها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی (صرف نظر از نوع کار) توده جامعه، اصناف هنرمندان	۳	۱/۱۷	۰/۳۷۶	-۷/۷۸	۰/۰۰

مأخذ: نویسندگان

تمامی گویه‌های مربوط به مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش از دیدگاه شرکت‌کنندگان در پژوهش معنی‌داری شده‌اند. همچنین گویه‌های چهارم و ششم به ترتیب با مقدار (۲/۱۵) و (۱/۱۷) بیشترین و کمترین میانگین را در مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش مؤثر بر IPR به خود اختصاص داده‌اند. همچنین میانگین تجربی تمامی گویه‌ها کمتر از میانگین نظری آن‌هاست؛ به این معنی که برای مثال، در گویه اول در مورد «اطلاع‌رسانی و آموزش توسط وزارت فرهنگ در خصوص ثبت اجباری اثر هنری...»، وزارت فرهنگ از نظر هنرمندان ایرانی، عملکردی در محدوده ضعیف و خیلی ضعیف، یا به عبارتی ۱/۲۰ از ۵ داشته است و سطح معنی‌داری ۰/۰۰ بدین معنی است که شرکت‌کنندگان در این پژوهش بر این باورند که وزارت فرهنگ در این حوزه برخورد مناسبی با مقوله اطلاع‌رسانی و آموزش ندارد. همچنین در مورد «کیفیت سطح اطلاع‌رسانی...»، دارای میانگین تجربی ۱/۳۲ است؛ یعنی هنرمندان کیفیت سطح اطلاع‌رسانی از سوی وزارت ارشاد را از حد میانگین پایین‌تر می‌دانند.

جدول ۶- نتایج آزمون تی تک‌متغیره برای گویه‌های مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش تأثیرگذار بر اجرای IPR در هند

گویه‌ها	میانگین نظری	میانگین تجربی	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
۱- وزارت فرهنگ در باب آگاهی و آموزش هنرمندان برای ثبت اجباری اثر هنری و برخورد منطقی و غیراحساسی با اثر تولیدشده به‌عنوان کالای اقتصادی قوانینی اتخاذ کرده و سختگیری می‌کند.	۳	۴/۴۱	۰/۵۲۱	۸/۲۹	۰/۰۰
۲- کیفیت سطح اطلاع‌رسانی در خصوص تصویب قانون و نحوه اجرای قانون توسط دفاتر مجری، جامعه، هنرمندا.	۳	۴/۲۰	۰/۴۶۲	۷/۲۱	۰/۰۰
۳- آگاهی سازمان‌های دولتی و غیردولتی در خصوص همکاری با سازمان‌های هنری و هنرمندان در خصوص اجرای IPR در کشور.	۳	۳/۳۰	۰/۴۰۳	۶/۳۲	۰/۰۰
۴- آگاهی نسبت به جرم دزدی فکری و در نظر گرفتن جریمه‌های سنگین برای ناقضان کپی‌رایت و اجرای آن به‌منظور بالابردن سطح آگاهی عمومی در رابطه با سرقت فکری در کشور شما در چه سطحی است؟	۳	۴/۴۰	۰/۲۰۱	۸/۵۷	۰/۰۰
۵- اطلاع‌رسانی در باب قوانین تصویب‌شده و نحوه اجرای آن توسط سازمان‌های قانونگذار و مجری در کشور شما.	۳	۴/۳۰	۰/۴۰۳	۷/۵۷	۰/۰۰
۶- آموزش و افزایش سطح آگاهی، در سطح مدارس، دانشگاه‌ها، سازمان‌های قانونگذار، سازمان‌های مجری IPR، ارزیابان دفاتر ثبت، سازمان‌های دولتی و غیردولتی (صرف‌نظر از نوع کار) توده جامعه، اصناف هنرمندان.	۳	۴/۴۰	۰/۱۲۳	۸/۸۴	۰/۰۰

مأخذ: نویسندگان

بنابر جدول ۵، تمامی گویه‌های مربوط به مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش از دیدگاه شرکت‌کنندگان معنی‌داری شده‌اند. گویه‌های اول و سوم به ترتیب با مقدار (۴/۴۱) و (۳/۳۰) بیشترین و کمترین میانگین را در هر یک از مؤلفه اطلاع‌رسانی و آموزش مؤثر بر اجرای قانون را به خود اختصاص داده‌اند؛ به این معنی که برای مثال، «سختگیری دولت در باب آگاهی و

آموزش هنرمندان برای ثبت اجباری اثر هنری...»، از دیدگاه شرکت‌کنندگان هندی دارای مقدار ۴/۴۱ است؛ بنابراین جامعه هنری هند توسط دولت مورد مشاهده، تحقیق و پشتیبانی برای ثبت اثر قرار می‌گیرد. همچنین «کیفیت سطح اطلاع‌رسانی...»، دارای میانگین تجربی ۴/۲۰ است؛ یعنی از منظر هنرمندان هندی از وضعیت رضایت‌بخشی برخوردار است.

از آنجا که مواردی چون اصلاح دوره‌ای قوانین، همکاری رسانه‌های جمعی، تخصیص بودجه دولتی به آموزش، پخش یکسان دفاتر ثبت، مافیای بازار هنر، اعتماد به قانون، معاهدات بین‌المللی، جریمه‌های ناقضان، به‌روزرسانی قوانین و تحریم‌ها، به‌صورت مستقیم با بحث اطلاع‌رسانی و آموزش سروکار دارند، در ادامه پرسشنامه با استفاده از آزمون تی تک‌متغیره، دیدگاه شرکت‌کنندگان در پژوهش در خصوص مؤلفه غیرآموزشی (سیاست‌گذاری و موضوعات اجتماعی) مؤثر بر IPR در ایران و هند به تفکیک در جداول ۷ و ۸ آورده شده است:

جدول ۷- نتایج آزمون تی تک‌متغیره برای گویه‌های مؤلفه غیرآموزشی تأثیرگذار بر اجرای IPR در ایران

گویه‌ها	میانگین نظری	میانگین تجربی	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
۱- اصلاح دوره‌ای قوانین و هماهنگی آن با مصادیق جامعه در صورت لزوم، به شرط عدم عدول از چارچوب پیمان‌نامه‌های بین‌المللی.	۳	۲/۱۷	۰/۶۹۳	-۹/۳۱	۰/۰۰
۲- وضعیت همکاری رسانه‌های جمعی به‌خصوص اطلاع‌رسانی از نحوه قانونگذاری توسط دستگاه‌های قانونگذار و برنامه‌های فرهنگی در خصوص توجیه احترام به IPR در کشور شما.	۳	۱/۶۳	۰/۸۴۳	-۱۲/۵۵	۰/۰۰
۳- تخصیص بودجه به آموزش IPR در سطوح مختلف جامعه اعم از مدارس، دانشگاه‌ها، استادان، قضات، وکلا، دپارتمان‌های پژوهش و توسعه سازمان‌ها تحقیق و توسعه اصناف هنرمندان، توده جامعه.	۳	۱/۳۷	۰/۴۸۶	-۶/۰۳	۰/۰۰
۴- دفاتر حقوقی IPR در سطح کشور و اطلاع‌رسانی در خصوص حمایت‌های یکسان دولت در تمام ایالات و استان‌ها؛ پخش یکسان دادگاه‌های فرهنگی و تخصصی.	۳	۱/۱۸	۰/۳۹۰	-۰/۶-۶	۰/۰۰
۵- مافیای بازار هنر که فارغ از IPR به خرید و فروش می‌پردازند، در نحوه اجرای قانون نقش دارند.	۳	۴/۳۷	۰/۶۶۳	۵/۹۶	۰/۰۰
۶- هنرمندان جامعه شما به IPR کشور شما اعتماد دارند؟	۳	۱/۵۷	۴/۲۱	-۹/۰۰	۰/۰۰
۷- جریمه‌ها و تنبیهات مناسب برای ناقضان کپی‌رایت در جامعه شما اجرا می‌شود؟	۳	۲/۱۰	۰/۲۵۰	-۹/۵۶	۰/۰۰
۸- در مورد پیوستن کشورتان به معاهدات بین‌المللی و تعهد به آن‌ها اطلاع دارید؟	۳	۱/۳۸	۰/۱۲۸	-۱۱/۲۲	۰/۰۰
۹- قوانین در کشور شما به‌روزرسانی می‌شوند؟	۳	۱/۷۷	۰/۲۲۶	-۱۰/۲۲	۰/۰۰
۱۰- تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و نبود امکان خرید حق نشر بر نحوه اجرای قانون تأثیر گذاشته است؟	۳	۴/۰۲	۰/۳۳۱	۱۲/۷۸	۰/۰۰

مأخذ: نویسندگان

بنابر جدول ۷، تمامی گویه‌های مربوط به مؤلفه‌های غیرآموزشی از دیدگاه شرکت‌کنندگان در پژوهش معنی‌داری شده‌اند. گویه‌های پنجم و چهارم به ترتیب با مقدار (۴/۳۷) و (۱/۱۸) بیشترین و کمترین میانگین را در هر مؤلفه غیرآموزشی به خود اختصاص دادند؛ برای مثال، از منظر هنرمندان شرکت‌کننده، «مافیای بازار هنر...» در نحوه اجرای IPR نقش داشته و این دیدگاه ۴/۳۷ و بسیار بالاتر از میانگین نظری است. همچنین «پخش دفاتر حقوقی IPR در سطح کشور...»، با ۱/۱۸ دارای سطحی بسیار پایین‌تر از میانگین نظری است؛ یعنی هنرمندان بر این باورند که چنین امکانی در ایران بسیار ضعیف است. همچنین میانگین تجربی تمامی گویه‌ها به جز گویه پنجم و دهم از میانگین نظری آن‌ها کمتر و به این معنی است که از وضعیت ضعیفی برخوردارند.

جدول ۸- نتایج آزمون تی تک‌متغیره برای گویه‌های مؤلفه غیرآموزشی تأثیرگذار بر اجرای IPR در هند

گویه‌ها	میانگین نظری	میانگین تجربی	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
۱- اصلاح دوره‌ای قوانین و هماهنگی آن با مصادیق جامعه در صورت لزوم، به شرط عدم عدول از چارچوب پیمان‌نامه‌های بین‌المللی.	۳	۴/۳۰	۰/۷۸۸	۱۲/۷۸	۰/۰۰
۲- وضعیت همکاری رسانه‌های جمعی به‌ویژه اطلاع‌رسانی از نحوه قانونگذاری توسط دستگاه‌های قانونگذار و برنامه‌های فرهنگی در خصوص توجیه احترام به IPR در کشور شما.	۳	۳/۸۰	۱/۵۴	۴/۰۰	۰/۰۰
۳- تخصیص بودجه به آموزش IPR در سطوح مختلف اعم از مدارس، دانشگاه‌ها، استادان، قضات، وکلا، دیپارتمان‌های پژوهش و توسعه سازمان‌ها تحقیق و توسعه اصناف هنرمندان، توده جامعه.	۳	۴/۹۰	۰/۳۰۳	۸/۶۴	۰/۰۰
۴- دفاتر IPR در سطح کشور و اطلاع‌رسانی در خصوص حمایت‌های یکسان دولت در همه ایالات و استان‌ها، دادگاه‌های فرهنگی و تخصصی، به‌طور یکسان پخش شده‌اند؟	۳	۴/۹۱	۰/۶۶۹	۱/۴۸	۰/۰۰
۵- مافیای بازار هنر که فارغ از IPR به خرید و فروش می‌پردازند، در نحوه اجرای قانون نقش دارند؟	۳	۳/۳۰	۰/۷۸۹	۱۰/۵۷	۰/۰۰
۶- هنرمندان جامعه شما به IPR کشور شما اعتماد دارند؟	۳	۴/۲۰	۰/۹۲۴	۸/۵۲	۰/۰۰
۷- جریمه‌ها و تنبیهات مناسب برای ناقضان کپی‌رایت در جامعه شما اجرا می‌شود؟	۳	۴/۶۰	۰/۲۱۴	۱۱۵/۷۳	۰/۰۰
۸- در مورد پیوستن کشورتان به معاهدات بین‌المللی و تعهد بدان‌ها اطلاع دارید؟	۳	۴/۴۰	۰/۶۶۹	۸/۵۲	۰/۰۰
۹- قوانین در کشور شما به‌روزرسانی می‌شوند؟	۳	۴/۶۰	۰/۲۵۱	۱۰/۷۳	۰/۰۰
۱۰- تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و نبود امکان خرید حق نشر بر نحوه اجرای قانون تأثیر گذاشته است؟	۳	۳/۴۰	۰/۶۴۸	۲/۱۵	۰/۰۰

مأخذ: نویسندگان

بنابر جدول ۸، تمامی گویه‌های مربوط به مؤلفه‌های غیرآموزشی از دیدگاه شرکت‌کنندگان در پژوهش، معنی‌داری شده‌اند؛ برای مثال گویه‌های چهارم و پنجم به ترتیب با مقدار (۴/۹۱) و (۳/۳۰) بیشترین و کمترین میانگین در هر مؤلفه غیرآموزشی مؤثر بر اجرای مالکیت فکری را به خود اختصاص دادند. همچنین میانگین تجربی تمامی گویه‌ها از میانگین نظری آن‌ها بیشتر و به این معنی است که این گویه‌ها از وضعیت بالای متوسطی برخوردارند.

۵- نتیجه

ویژگی‌های IPR و شیوه‌های اجرایی آن در ایران و هند از دیدگاه هنرمندان، در حوزه آموزش در دوران مدرسه تا تحصیلات تکمیلی، دوره‌های عمومی و تخصصی برای عموم و هنرمندان، افزایش سطح آگاهی در جامعه و ترغیب عموم جامعه و سازمان‌های دولتی/غیردولتی در خصوص همراهی و همکاری با سازمان‌های هنری و هنرمندان، اطلاع‌رسانی قوانین موجود در سطح جامعه و شیوه‌های کارآمد و ناکارآمد اطلاع‌رسانی، جهت‌دادن به قوانین بومی در راستای پای‌بندی به معاهدات بین‌المللی و اصلاح و به‌روزرسانی مداوم آن‌ها، همکاری میان سازمان‌های دولتی و غیردولتی داخلی در خصوص رعایت IPR، اطلاع‌رسانی در خصوص سطح جریمه‌های قانونی و تنبیهات برای ناقضان، پیوستن یا عدم پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی، به‌صورت مقابله‌ای مورد تطبیق و مقایسه قرار گرفت و پس از تحلیل آماری گویه‌های آموزشی و غیرآموزشی از منظر هنرمندان، اهمیت شاخص‌های اطلاع‌رسانی و آموزش بر آن‌ها به‌خوبی روشن شد. ایران و هند علی‌رغم تمام مشابهت‌هایی که پیش‌تر بدان اشاره شد، در موارد نام‌برده نتایج عملی متفاوتی داشته‌اند. بنابر نتیجه مقاله و مقایسه تطبیقی عملکرد دو کشور در رابطه با آموزش و اطلاع‌رسانی در مورد IPR، هند بنا بر دلایل زیر موفق‌تر عمل کرده است:

- ۱- توجیه هنرمندان برای ثبت آثار و برخورد منطقی و غیراحساسی با آثار تولیدشده: اثر هنری به مثابه کالای اقتصادی.
- ۲- افزایش کیفیت سطح اطلاع‌رسانی در خصوص تصویب و نحوه اجرای قوانین یا دفاتر مجری، به جامعه و هنرمندان.
- ۳- پخش یکسان دفاتر ثبت IPR در سطح کشور و اطلاع‌رسانی در خصوص وجود حمایت‌های یکسان دولت در تمام ایالات.
- ۴- تخصیص بودجه به آموزش IPR در سطوح مختلف اعم از مدارس، دانشگاه‌ها، استادان، قضات و وکلا و...
- ۵- افزایش آگاهی نسبت به جرم دزدی فکری و جریمه‌های سنگین برای ناقضان به‌منظور افزایش سطح آگاهی عمومی.
- ۶- اصلاح دوره‌های قوانین و هماهنگی آن با مصادیق جامعه در صورت لزوم، به‌شرط عدم عدول از چارچوب پیمان‌نامه‌های بین‌المللی.
- ۷- خصوصی‌سازی و اعطای برخی مسئولیت‌های وزارت فرهنگ به انجمن‌ها، دفاتر و ارگان‌های خصوصی و مردمی و نظارت بر آن‌ها.
- ۸- بهبود وضعیت همکاری رسانه‌های جمعی در خصوص اطلاع‌رسانی از کارکرد دستگاه‌های قانونگذار و برنامه‌های فرهنگی در خصوص توجیه احترام به IPR.

براساس پرسش تحقیق که دو کشور ایران و هند از منظر هنرمندان خود، درباره حمایت IPR در چه جایگاهی قرار دارند و سطح و نحوه اطلاع‌رسانی و آموزش چگونه موجب موفقیت یا عدم آن در حوزه IPR شده است و همچنین یافته‌های پژوهش، ثابت شد که سیاست‌گذاری‌های کلان کشوری در خصوص «اطلاع‌رسانی» و «آموزش»، در حوزه عوامل آموزشی، سیاسی و اجتماعی می‌تواند موجب تفاوت در میزان موفقیت کشورها با شرایط سیاسی، اجتماعی و تاریخی مشابه، در اجرای صحیح IPR شود؛ زیرا هند، فارغ از همه مشکلات سیاسی در روابط بین‌الملل، توانسته با سرمایه‌گذاری در امر آموزش و

اطلاع‌رسانی، کاستی‌های اجرای IPR را جبران کند. حال آنکه در ایران، اجرای صحیح قوانین، هرچند به صورت داخلی، به دلیل نقص در اطلاع‌رسانی و آموزش در این حوزه، با مشکل مواجه است. دستاوردهای این قبیل مطالعات تطبیقی می‌توانند در حوزه اجرای بهتر حقوق مالکیت فکری، صرف نظر از تحریم‌های اقتصادی و سیاسی و روابط بین‌الملل، در کشور ایران راهگشا باشد.

۶- منابع

- اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران، معاونت بررسی‌های اقتصادی. (۱۳۹۸). وضعیت ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۹، مرکز پژوهش‌های مجلس، تهران: ایران.
- جعفری، افشین؛ غلامعلی، علی. (۱۴۰۰). چندجانبه‌گرایی؛ چالش‌ها و فرصت‌های سیاست خارجی هند در تعامل با حقوق بین‌الملل، دوفصلنامه مطالعات شبه‌قاره، ۱۳(۴۱): ۶۸-۴۷.
- حبیب، سعید؛ حقیقت، امین. (۱۳۹۳). تحلیل اقتصادی تأثیر پیشرفت فناوری بر تحول در عرصه حمایت از مالکیت ادبی-هنری و حقوق مرتبط، تحقیقات حقوقی، ۶۵: ۲۵-۵۴.
- حبیب، سعید؛ شاکری، زهرا. (۱۳۹۲). اشتراک‌سازی آثار ادبی و هنری؛ چالش‌ها و فرصت‌ها، دوفصلنامه دانش حقوق مدنی، ۲(۱): ۱-۱۱.
- حبیب، سعید؛ شهبازی، مسعود. (۱۳۹۶). رویکردی نظری به اسباب تملک آثار فکری، حقوق خصوصی، ۱۴(۱): ۲۷-۴۹.
- دفتر مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار). (۱۳۹۸). ارزیابی جایگاه ایران در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال ۲۰۱۸ (با تمرکز بر نهادها و هزینه مبادله)، مرکز پژوهش‌های مجلس، تهران: ایران.
- دفتر مطالعات فرهنگی مرکز پژوهش‌های فرهنگی مجلس، مالکیت معنوی در ایران و بررسی پیامدهای الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی (کپی‌رایت)، <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/734104> تاریخ دسترسی ۱۳۹۸/۴/۲۹، ۱۳۸۲.
- رادنی، مرجان. (۱۳۹۹). بررسی مقایسه‌ای کیفیت کسب‌وکار در ایران و کشورهای شبه‌قاره هند، دوفصلنامه شبه‌قاره هند، ۱۲(۳۸): ۲۹-۴۸.
- فرحناکیان، فرشید. (۱۳۹۸). اقتصاد سیاسی مالکیت فکری، جستارهایی در حقوق ایران، روزنامه ایران، ۱۹: ۱-۱۰.
- مرکز پژوهش‌های مجلس. (۱۳۹۵). قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶)، معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، معاونت حقوقی ریاست جمهوری، تهران: ایران، ۱۳۹۵.
- Bhatt S. R. (2018) **Innovation and Intellectual Property Rights Law- an overview of the Indian Law**, IIMB Management review, 30, pp51-61
- Cornish, W. R. (1996). **Intellectual Property**. 3rd edition, London: Sweet and Maxwell
- Harrison, N. (2014). **Appropriation Art and U.S. Intellectual Property Law Since 1976** (Dissertation), university of California, San Diego, <https://escholarship.org/uc/item/3b52j1cv> Downloaded July 2018.
- Kumarage, T. (2010). **the Enforcement of Criminal Sanctions against Intellectual Property Rights' Infringement: Justification, Progression and Impediments in Developing Countries**, Aberdeen University
- Panday. N., Dharni, K. H. (2014). **Intellectual Property Rights**, Delhi: PHI learning Private Limited.

Puri, R. S., Viswanathan, A. (2009). **Practical Approach to Intellectual Property Rights**, New Delhi: IK International Publishing House.

Radrakhrishnan, R., Balasubramanian, S. (2008). **Intellectual Property Rights: Texts and Cases**, New Delhi: Excel Books.

www.ipindia.nic.in retrieved 16/5/2019